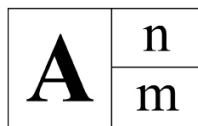

Perdut
i altres històries
de les Valls

Robert Pastor

Perdut
i altres històries
de les Valls

Anem editors

Perdut
i altres històries
de les Valls

Robert Pastor

© del text: Robert Pastor, 2016

Primera edició: desembre del 2016

Disseny i maquetació: Oliver Vergés Pons

Editat per ANM Editors

© Anem editors

Imprès a Gràfiques Andorranes

Av. Fiter i Rossell, 30, subsòl

AD700 Escaldes Engordany

Principat d'Andorra

Diposit legal: AND.484-2016

ISBN: 978-99920-65-07-5

Tots els drets reservats.

Sense l'autorització escrita dels titulars del Copyright, queden rigorosament prohibides les reproduccions totals o parcials d'aquesta obra a través de qualsevol procediment.

*A tu, una amb mi, des de ja fa més de vint-i-sis anys
i per sempre més fins que la natura ens ho permeti.*

A tall de pròleg

Si no és del tot cert allò que cadascun només té una història i la va explicant de diverses maneres, és veritat que tot allò que expliquem ens ha vingut donat per experiències viscudes.

Canta Raimon:

«Què diré jo de l'aigua
que no m'haja dit l'aigua?»...

«Què diré de la terra
que no m'haja dit la terra?»...

«Què diré jo de l'aire
que no m'haja dit l'aire?»

Alguna de les persones encarnades en els contes són reals. Però el que els succeeix és absolutament ficció.

Alguns fets nuclears dels relats han esdevingut realment, però han estat viscuts per altres persones, fins i tot lluny, però podrien haver tingut l'escenari arreu, també al nostre país, i s'han desenvolupat exclusivament en la imaginació, amb elements propis, locals, distintius.

Com és habitual en els reculls, aquí hi trobareu molta diversitat del que podríem dir gèneres i varietats d'estil. Podeu trobar-hi uns tocs d'humor personals; d'ironia; tendresa, sentiments, comèdia i tragèdia que tan de bo us facin somriure, emocionar-vos, qui sap si indignar-vos.

Tan de bo entreu en la complicitat de les sensacions que ha tingut qui escriu.

Sobretot, moltes gràcies per tornar a fer-me confiança, ara com a aprenent de narrador.

Robert Pastor

Perdut

Venia, si fa no fa, cada cap de setmana a la residència Sant Vicenç d'Enclar. Contemplava, de lluny, un dels padrins ingressats, seguint-li cada moviment, des de l'envà de la porta de la sala d'activitats comunes. Alguns dels altres allotjats, assistents i cuidadores, el miraven de tant en tant i li feien un somriure de complicitat i compassió.

De vegades s'hi podia passar hores sense apropar-se, sense dirigir una paraula al vigilat, però sense perdre detall.

La Maria, com cada treballadora que arribava nova, es va sorprendre d'aquella actitud que, al seu voltant, tothom semblava acceptar amb una normalitat inexplicable, com qui veu ploure. Altres s'haurien dirigit al responsable de seguretat, o a la cap de torn, per esbrinar

el misteri. Però la Maria era més espontània, algú en diria descarada, i va anar directa a l'observador:

–Perdoni, què fa?

–Miro el meu pare.

–Ah! I per què no s'hi apropa ni li parla? Disculpi'm si sóc indiscreta...

–Ja no em fa res. Aviat farà tres anys que el vaig ingressar, perquè no podia atendre'l com cal. Sap?, des d'uns mesos ençà no em reconeix, ni a mi, ni a ningú de la família o dels amics. L'he perdut i se'm fa molt dur. Sóc l'únic que continua veient-lo, però no m'accepta. El psicòleg em va dedicar unes sessions. D'entrada, em recomanava que no tornés. Després d'estudiar-me unes setmanes va concloure que aquesta era la millor solució per a tots dos: no pertorbar encara més la pau absent del malalt i permetre'm el magre consol de veure que, malgrat la degradació, continua vivint, o com a mínim, movent-se. Aquí tots hi estan acostumats...

–Ho sento, de debò. Si puc fer qualsevol cosa per vostè...

–Gràcies, però no se m'acut què.

–Una beguda, un cafè..?

–De veritat, li ho agraeixo. Aquesta petita conversa ja ha estat molt. Tant, que avui marxaré més aviat, potser sortiré a fer un tomb per la ciutat, que ja ni recordo quan va ser la darrera vegada...

Es van acomiadar. I l'home dels cabells grisos, mentre creuava el jardí cap a l'entrada per arribar a l'aparcament i pujar al cotxe, revivia aquell moment catastròfic de les darreres paraules del padrí:

–I vostè, qui és? Què vol? No tinc diners per comprar-li res, així que deixi'm en pau.

Papers mullats

Com que aquell dia no havia de fer cap classe fins a la tarda i estava esperant, per missatger, el petit aparell que per primera vegada s'havia atrevit a comprar per Internet, tot i estar sola a casa i no haver-se acabat d'arreglar, la dona no va dubtar a respondre a la trucada del porter automàtic.

–Qui és?

–El carter. Porto una carta certificada per a la senyora Amèlia Pons.

L'Amèlia ja havia comprovat, per la imatge arribada de la càmera del portal que, efectivament, era l'empleat dels Correus espanyols, amb el seu uniforme, i li va franquejar el pas. Es va encaminar a la porta del pis, la va obrir i va esperar força intrigada què li enviava algú per aquest mitjà de comunicació gairebé en desús.

La tramesa portava el logotip oficial d'un departament del govern espanyol. Per un moment, va tenir la temptació de rebutjar-lo, per si fos una multa de trànsit de l'encara marit, però va pensar que aleshores no l'haurien enviat al seu nom. Va signar el rebut i va tenir unes paraules d'agraïment per al funcionari. Aquest no havia seguit el costum de l'anterior, de deixar-li l'avís a la bústia i que anés a recollir el paquet a l'oficina, estalviant-li així un bon maldecap.

Tan bon punt es va tornar a quedar sola, amb molta cura per no fer malbé res del que hi havia dintre, va tallar el sobre i el va obrir. A dintre, una carta signada pel ministre en persona li comunicava la desaparició del Roger en l'accident d'avió a Cuba quan s'enlairava de l'aeroport de Madrid. Figurava a la llista de les persones que hi havien embarcat, però a diferència de la majoria dels viatgers, no se n'havien trobat restes suficients per a una identificació fefaent.

I després d'una fórmula preestablerta de condol, el polític la convidava a dirigir-se al consolat, a Andorra la Vella, per iniciar els tràmits de reconeixement de la defunció, si ho desitjava, un cop transcorregut el termini legal.

Al cap de la nova vídua hi va esclatar una tempesta de sensacions contradictòries. Lentament, es va dirigir a l'habitació que servia de despatx a l'home, fins als calaixos on guardaven els documents oficials de tots dos, encara sense separar, i va anar obrint carpetes.

Va passar per alt els testaments, inútils fins a la confirmació documental de la mort; va treure l'imprès d'acceptació del divorci, que amb la sortida del cònjuge

a l'estranger, «per anar fent-se a la idea i asserenar-se» –havia dit–, restava en espera de les signatures. El va tornar a llegir. Ell havia acceptat que el motiu de separació fos infidelitat, tot i jurar i perjurar que mai no l'hi havia estat infidel.

De sobte va recordar quelcom que li havia encomanat el desaparegut:

–Els viatges els pagaré sempre amb la targeta de crèdit. Recorda que aquí està el contracte i hi adjuntaré sempre el rebut virtual de la compra.

Ho va trobar ràpidament. Hi constaven clarament els trajectes: Barcelona-El Prat a Madrid-Barajas i el de Barajas-aeroport Martí de La Habana, directe, amb la data de tornada oberta.

Va passar al paper del banc, que fins aleshores no havia considerat necessari llegir. Juntament amb una carta de felicitació per la solvència demostrada que li havia permès obtenir el diner de plàstic amb el límit màxim de crèdit, la «targeta platí», hi havia el contracte i, entre les clàusules, les d'indemnització per accidents de viatges.

Els ulls de l'Amèlia van anar recorrent les xifres per atenció mèdica, repatriació, vehicle de substitució... fins a arribar a la definitiva: «Per defunció, o invalidesa permanent, un milió d'euros».

El que mai no li havia pogut negar a aquell tarambana era la riquesa, que li venia de família, i la generositat. També, sobretot amb ella.

Lentament, però amb fermesa de gest, va estripar la demanda de divorci. Un d'aquells dies, no massa avi-at perquè no es pensessin que era massa interessada, el primer que faria seria, efectivament, anar al consolat es-

panyol. Sens dubte, com que no havia volgut renunciar a aquella nacionalitat, la paperassa podria circular més ràpida.

Era lliure, amb una fortuna pròpia insospitada, sobrevinguda. Amb un mig somriure, se li va acudir que hauria de tenir el cap ben clar quan la seva situació es conegués, que al poble, i fins i tot arreu de les valls, tot s'acabava sabent, per espantar els caçadots que, de ben segur, li sortirien.

A l'acte es va penedir d'aquella frivolitat. Al cap i a la fi, ara que ja no hi era, podia valorar, per sobre dels defectes, la bondat i l'atenció d'aquell ximplet, sempre detallista, que li havia donat tots els capricis, l'havia promoguda socialment i econòmicament a un nivell al qual no semblava destinada per orígens. Ara, finalment, la compensava per sempre de totes les estones d'abandonament, de manca d'atenció afectiva. No sabia ben bé si riure o plorar. No s'adonava que estava fent totes dues coses alhora i que les llàgrimes mullaven aquell grapadet d'estrips dels papers d'un divorci que ja, mai, no arribaria.

El vell ós llaminer

Tips de l'experiència de tants hotels i apartaments, la família havia trobat, per a aquell estiueig que ja gairebé s'acabava, una borda, a sobre de Canillo, rodejada de bosc i prats on pasturaven les vaques. La més contenta amb el canvi era la petita, que podia cremar energies a canvi d'alguna rascada als genolls, d'alguna esgarrapada a la cara, corrent per les clarianes o enfilant-se als arbres. El pare amagava la satisfacció de veure-la gaudir, i créixer, amb tanta energia, fent que rondinava. La mare, protectora i preocupada per si prenia mal, intentava retenir-la prop de casa amb mil excuses, quan no li deia inútilment que semblava un xicot.

Com cada tarda, després de la migdiada, la dona, abans de perdre de vista la criatura durant una llarga es-

tona, li havia preparat el berenar i l'ampolla d'aigua a la petita motxilla. S'havien acabat la xocolata i el pernil dolç, i va trobar com a alternativa una llesca de pa de pagès amb mel que encara hi havia en un pot. Va advertir el marit que havien de baixar a la botiga a reposar queviures. Va intentar, amb poques esperances d'èxit, que els acompanyés la nena, i en confirmar-se l'esperada negativa, es va conformar amb una altra demanda condemnada al fracàs:

–No vagis gaire lluny i no facis bestieses!

Efectivament, res més temptador que una prohibició. La Pauleta va pujar més que mai, muntanya amunt. Es va mullar els peus en travessar el riu, va escalar de branca en branca un pi gran, tan amunt com va poder. Finalment li va entrar la gana, va seure sobre un roc i es va menjar la llesca amb mel; li'n va quedar un regalim a la maneta. Res no semblava que l'espantés, o gairebé res.

L'excepció va ser aquella ombra de bèstia enorme que se li apropava, amb lentitud enganyosa, movent el cap a banda i banda, nas al cel per identificar les olors, dirigint-se, directa, cap a ella. A mig camí, es va plantar sobre les potes del darrere, i la Pauleta es va espantar de veritat en comprovar l'alçada de l'animal. La por la mantenia paralizada, era incapaç de moure's, de fugir. El plantígrad es va deixar caure i una altra vegada de quatre grapes s'hi va acabar d'apropar.

De sobte, la nena va recordar que abans de les vacances la mestra els havia donat consells per a la platja i per als boscos, i havia esmentat, com de passada, que davant d'una situació com la que estava vivint, l'últim que calia era sortir corrent comes ajudeu-me. Que el con-

venient era fer gestos lents, que no es poguessin entendre com a agressius. Començava a pensar, però, que tot i l'aspecte, la bestiassa no semblava gens agressiva. A poc a poc, va apujar els braços i les mans per sobre del cap, com si això pogués protegir-la.

El vell ós, després d'una darrera observació d'aquell ésser petit i inofensiu, va assaborir el rastre de mel en passar la llengua aspra pels dits del cadell femella que havia canviat la por per una sensació desconeguda, pertorbadora, com de pessigolles que s'estenien de la mà per tot el cos. Per sort, ningú no va veure, i menys cap humà, aquella escena. Sort per a tots dos, però sobretot per al rar exemplar de l'espècie en extinció.

Des d'aleshores, cada tarda la nena trobava la manera d'anar amb les mans untades de mel, o de melmelada, a trobar-se amb el nou i insòlit amic, que també semblava que s'havia venut l'instint de conservació, la recança, abans habitual, a qualsevol presència humana.

L'última tarda, abans de la tornada a ciutat, semblava capvespre avançat pels núvols amenaçadors que enfosquien cel i terra. La mare s'entestava a exigir a la Paula que no sortís, que venia tempesta, que podia fins i tot pedregar i que els llamps són molt més perillosos al bosc. La nena, però, de cap manera estava disposada a perdre aquella última trobada. Es va escapar. Amb el pot de mel sencer, acabat d'obrir. Sense pensar a posar-se un jersei, tot i el fred sobtat.

Qualsevol observador de la trobada hauria pensat que el plantígrad també sabia que allò era un comiat. Un biòleg potser hauria explicat que la baixada de temperatura tenia l'efecte de recordar a l'animal que s'acos-

tava el temps de la hibernació. El cert és que no va fer gaire cas del pot tan llaminer. L'amigueta se'n va haver de posar a les mans, perquè la llepés, aquesta vegada amb desgana. Aviat, l'ós va girar cua i es va allunyar, més lentament que mai, pendent amunt, ple de tristesa, o d'enyor prematur. Semblava com si pensés i sabés que potser no hi hauria més estius per a ell, perquè no tornaria a despertar a la primavera o perquè qualsevol humà armat el faria caure amb un tro com el que ja ressonava. La criatura, aquesta vegada sí, va córrer per buscar el camí i entrar a la vella borda reconvertida. No s'havia mullat gaire. En arribar, la mare, mirant la cara tan trista de la filla, va oblidar el càstig que havia pensat imposar-li i va suavitzar el retret:

—Per què ens has fet això? No t'havia dit que no sortissis? Ens has fet patir molt, a mi i al pare, amb aquesta tronada i tu a fora. Que t'ha passat alguna cosa?

—No, res. No he anat gaire lluny i he tornat de pressa. Ja ho veus mare, no m'he mullat gaire.

Instintivament sabia que no era el moment, ni ho seria mai, d'explicar aquell secret. Ni a casa, ni a les companyes de l'escola, quan dins de pocs dies comencessin les classes.

L'endemà, al seient del darrere del cotxe, la Paula s'entretenia jugant amb la maquineta electrònica, oblidada de les aventures als boscos de Canillo. Potser les recordaria quan li regalessin, o regalés ella, ja adulta, algun ós de peluix.

Els veïns d'aquell poble muntanyenc s'esgarriaven cada vespre de la tardor anunciada amb el bram que, quasi sempre, a hora fixa, deixava anar, inconfusible, un

ós adult. Els gossos bordaven, els homes estaven temptats de desafiar la llei i anar a caçar-lo. Algunes dones grans feien el senyal de la creu o recitaven fórmules ancestrals de bruixeria benèfica. Ningú no podia saber que el pobre animal no representava cap amenaça. La seva crida era a la dolçor que li havia portat la companyia d'aquella nena de ciutat.

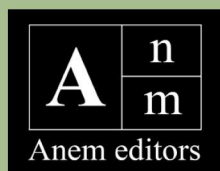
Andorra ha conegut al llarg del segle XX un creixement demogràfic fora del comú, passant dels cinc mil habitants de començaments de segle als més de setanta mil actuals. Aquesta circumstància, sumada als creixents canvis tecnològics, fa que la vida a les nostres valls no sigui la mateixa que la dels segles passats, que la manera de fer i les habituds es vagin modelant, modificant, i que fins i tot la mitologia pausadament canviï.

Les historietes que el Robert Pastor ens conta de manera senzilla, tal com vénen podríem dir, amb una aparent no implicació d'un narrador que es vol més informador que posseïdor d'un poder omnipotent, expliquen el que passa a la nostra societat canviant. El que compta no és tan com ho explica, sinó la tria del fet que relata, el punt on focalitza la mirada.

«Venia, si fa no fa, cada cap de setmana a la residència Sant Vicenç d'Enclar. Contemplava, de lluny, un dels padrins ingressats.» Així comença la primera mirada. Ens situa i conta els fets de manera aparentment asèptica. Al final deixa que el lector faci el seu camí...

Indiscutiblement, l'autor no pot negar l'ull periodístic forjat al llarg d'una vida.

Josep Enric Dallerès

ISBN 978-99920-65-07-5

